

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի
օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման
ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ Սիսիանի հ 2 հիմն. դպրոց

Թեմա՝ «Մոտիվացիան՝ որպես ուսուցման կարևորագույն մաս»

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Արմինե Մեծրիցյան

Ուսուցչի օգնական՝ Նարինե Սարգսյան

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	2
ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՕԳՆԱԿԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ.....	5
ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԽՆԴԻՐ	8
ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ.....	9
ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ	14
Ի՞ՆՉ ՊԵՏՔ Է ԱՆԻ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՕԳՆԱԿԱՆԸ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ	15
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	17
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	18

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ցանկացած նպատակին հասնելու ամենամեծ մարտահրավերներից մեկը՝ լինի դա աշխատասիրությունը, վաղ արթնանալը, սովորությունն ձեռք բերելը կամ մարզվելը, այդ նպատակին հասնելու մոտիվացիան գտնելն է:

Մոտիվացիան բանալի է, բայց ամեննին էլ հեշտ չէ այն գտնել ամեն օր: Մոտիվացիան ցանկացած անհատի գործունեության կարևոր բաղադրիչն է: Լատիներենից այս եզրույթը, որը հանդիպում է բազմաթիվ գիտական ոլորտներում, թարգմանվում է այսպես. ես շարժվում եմ: Այսինքն՝ մոտիվացիա նշանակում է դրդապատճառ, շարժառիթ: Եթե մարդը մոտիվացված է, ուրեմն ակտիվ է, աչքի է ընկնում նպատակասլացությամբ ու բնավորության կայունությամբ: Մոտիվացիան ներքին և արտաքին դրդիչ գործոններն են, որոնք, շարժառիթ հանդիսանալով, դրդում են մարդկանց իրականացնել գործողություններ, որպեսզի հասնեն նպատակին: Յուրաքանչյուր ուսուցչի նպատակներից է, որ իր աշակերտները լավ սովորեն, հետաքրքրվածությամբ ու սիրով ներգրավվեն ուսմանական պրոցեսներում: Սա է նաև աշակերտների ծնողների ցանկությունը: Սակայն հաճախ և՛ ծնողներից, և՛ ուսուցիչներից, ցավոք, լսում ենք այնպիսի խոսքեր, ինչպիսիք են՝ չի ուզում սովորել, այնքան լավ կարող էր սովորել, բայց ցանկություն չունի: Այս խոսքերում մենք բախվում ենք այն փաստի հետ, որ աշակերտի մոտ չի ձևավորվել ուսման պահանջ, չկա ուսման հանդեպ հետաքրքրություն, մոտիվացիա:

Սովորողների մոտիվացիայի բարձրացման գործում շատ մեծ է ուսուցչի դերը: Ուսուցիչը պետք է կարողանա ճիշտ ուղղորդել սովորողին: Ուսուցիչը պետք է մտածի աշակերտներին մոտիվացնելու մասին, նրանց մշտապես հետաքրքիր առօրյայով ապահովի, որպեսզի ուսումնառության պրոցեսը նրանց համար ձանձրալի չթվա: Նրանք պետք է մշտապես ունենան փոքրիկ մոտիվացիաներ՝ գնահատականը, խրախուսանքի տարբեր տեսակները, տարբեր մեթոդներ ու միջոցներ, որոնք մշտապես հետաքրքիր կդարձնեն ուսումնառության պրոցեսը: Աշխատանքի սկզբում կներկայացնեմ ուսուցչի օգնականի պարտականությունների և անելիքների մասին,

ապա կանդիդատնամ այն հարցին, թե ինչ դեր կարող է ունենալ ուսուցչի օգնականը աշակերտի մոտիվացիան բարձրացնելու հարցում :

Հետազոտության նպատակն է` ուսուցչի օգնականի աջակցությամբ ճիշտ մեթոդների մշակումը մոտիվացիայի բարձրացման համար:

Խնդիրները.

- ուսումնասիրել մոտիվացիան
- ինչ պետք է անի ուսուցչի օգնականը սովորողների մոտիվացիան բարձրացնելու համար:

Հետազոտության վարկածը: Ենթադրվում է, որ մոտիվացիան լավագույն տարբերակներից մեկն է ուսման որակի բարձրացման գործում:

Թեմայի արդիականությունը: Մոտիվացիայի հարցերը` մարդկային գործունեության նպատակների, պատճառների և ձևերի, սոցիալական համակարգերի մասին, զբաղեցրել են մարդկությանը, ըստ էության, նրա գոյության վաղ շրջաններից: Օգտագործման ամենապարզ ձևերից մոտիվացիան իր զարգացման ընթացքում անցել է որոնումների և բացահայտումների բարդ և բազմազան ուղի, որը հնարավորություն է տալիս գործնականում ամրապնդել մարդու դիրքերը ժամանակակից արտադրության և տնտեսական գործունեության կառավարման մեջ: Այս որոնումները շարունակաբար շարունակվում են` հիմնված, առաջին հերթին, սոցիալական արտադրության զարգացման իրական կարիքների վրա, որոնք պահանջում են մարդու գերիշխող դերը, և երկրորդ` հաշվի առնելով մարդկային վարքագիծը` հասկանալու և բացատրելու ծայրահեղ բարդությունը նրա ողջ բազմազանության մեջ, փոխազդեցությունը շրջակա միջավայրի հետ: Ներկայումս, ընդհանուր առմամբ, ըմբռնված է մոտիվացիայի աճող դերը սոցիալ-տնտեսական գործընթացների և կազմակերպությունների կառավարման գործում: Այն մի կողմից կառավարման առաջատար և առանձնահատուկ գործառույթներից է , մյուս կողմից` օրգանապես հյուսված է կառավարման ողջ գործընթացի մեջ` նպատակների մշակման և որոշումների կայացման փուլից մինչև վերջնական արդյունքի հասնելը:

ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՕԳՆԱԿԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Եթե ես ուսուցչի օգնական եմ, ապա պետք է ունենամ գիտելիքներ կրթական ծրագրերի (հանրակրթական պետական չափորոշիչ և առարկայական ծրագրեր), կրթական գործընթացը կարգավորող իրավական ակտերի (օրենքներ, կարգեր, կանոնադրություն, ներքին իրավական ակտեր և կարգապահական կանոններ, իրավունքներ և պարտականություններ), այլընտրանքային հաղորդակցման մեթոդների, սարքավորումների, աջակցող սարքերի կիրառելիության, անվտանգության, սովորողների կյանքի և առողջության պահպանման կանոնների վերաբերյալ:

Ուսուցչի օգնականը ուսուցիչների հետ համագործակցելով, իրականացնում է սովորողների կատարողականության դիտարկում և այս կամ այն պատճառով առաջացած դժվարությունները վերհանում: Ուսուցչի օգնականն աջակցում է ուսուցչին.

- Օգնում է ուսուցչին դասի պլանավորման, ընդհանուր և անհատական նպատակների սահմանման, դասապրոցեսի ընթացքում կիրառվող ուսումնամեթոդական խթանիչ նյութերի նախապատրաստման, ինչպես նաև ԱՌԻՊ-ի մշակման և իրականացման գործընթացներում:

- Օգնում է արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպման և իրականացման, խմբի գործունեության վերահսկման և վարքի կառավարման աշխատանքներում:

- Ըստ անհրաժեշտության, դասապրոցեսի ընթացքում և դրանից հետո լրացուցիչ աջակցություն է տրամադրում բոլոր, այդ թվում ԿԱՊԿ ունեցող սովորողներին՝ խթանելով կարողությունների և հմտությունների առնվազն պարտադիր նվազագույն պահանջների յուրացման, սովորողների անհատական և սոցիալական ձեռքբերումների զարգացման գործընթացը:

- Ուսուցիչների և մանկավարժահոգեբանական աջակցության խմբի անդամների հետ համատեղ իրականացնում է դասի արդյունավետության գնահատում, ուսումնառության

գործընթացում արձանագրված, ուսումնական նյութի յուրացմանը խոչընդոտող բովանդակային և հոգեբանամանկավարժական խնդիրների բացահայտում:

- Համագործակցում է սովորողների ծնողների և խնամակալների հետ: Ուսուցչի օգնականը աջակցում և լրացնում է ուսուցչին սովորողների որակյալ կրթության ապահովման գործընթացում ինչպես դասարանում, այնպես էլ արտադասարանական միջոցառումների ընթացքում, խթանում է սովորողների կրթական և սոցիալական զարգացումը:

Ընդհանուր առմամբ, ուսուցչի օգնականը իր աշխատանքային

գործունեությունն իրականացնում են 3 հիմնական ուղղություններով՝

- աջակցություն սովորողներին,
- աջակցություն ուսուցիչներին,
- աջակցություն ուսումնական ծրագրի իրականացմանը և դպրոցին:

Այժմ ներկայացնեմ ուսուցչի օգնականի գործունեության այն կետերը, որոնք առնչվում են աշակերտների մոտիվացիայի բարձրացման խնդիրներին:

- Սովորողներին լրացուցիչ աջակցության տրամադրում տարբեր գործընթացներում:
- Դասապրոցեսի ընթացքում կիրառվող ուսումնամեթոդական խթանիչ նյութերի նախապատրաստում:
- Արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում:
- Սովորողների ծնողների և խնամակալների հետ համագործակցում:

Ուսուցչի օգնականի աշխատանքի ուղղություններից մեկն էլ համարվում է աջակցության ցուցաբերումը ԿԱՊԿ ունեցող սովորողներին, նրանց ուսուցման կազմակերպմանը և սահուն ներառմանը: Ինչպես դպրոցի ուսուցչական անձնակազմը, այնպես էլ ուսուցչի օգնականները պետք է հստակ տեղեկացված լինեն սովորողներին անհրաժեշտ կրթության առանձնահատուկ պայմանների մասին, քանի որ դա հնարավորություն կտա հստակ հասկանալ սովորողների կարողությունները, ուժեղ կողմերը, դրսևորվող դժվարությունները, և դրանց վրա հիմնվելով՝ կկարողանան կազմակերպել արդյունավետ ուսումնառությունը: Ուսուցչի օգնականի ցուցաբերած աջակցությունն ուղղված է և՛ սովորողին, և՛ ուսուցչին: Դասապրոցեսի ընթացքում ուսուցիչը պահպանում է դասի վերահսկողությունը/կառուցվածքը և ապահովում է յուրաքանչյուր սովորողի ուսման արդյունքը դասարանում, իսկ ուսուցչի օգնականն աջակցում է յուրաքանչյուր սովորողին՝ հաղթահարելու ուսուցման ընթացքում ծագած ցանկացած խոչընդոտ: Օգնականի պարտականությունների մեջ է մտնում նաև ուսուցչի հետ միասին օրվա դասապլանի կազմումը: Դասապլանի հետ կապված օգնականը ունի իր սեփական անելիքները: Դասապլանը համատեղ կազմելուց առաջ օգնականը պետք է կատարի հետևյալը:

- Պարզի, թե ինչ կառուցվածք է ունենալու դասը:
- Ծանոթանա ուսումնական նյութին և այն անհատական աշխատանքներին, որոնք պատրաստվում են իրականացնել:
- Պլանավորի այն ժամանակահատվածը, որն անհրաժեշտ է տրամադրել առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողներին:
- Ծանոթանա դասի խնդիրներին և նպատակներին՝ կրթական, դաստիարակչական:
- Օգնի ուսուցչին սովորողներին ներկայացնել դասի թեման և նպատակը, ինչպես նաև նախապատրաստի աշակերտներին նոր նյութի ընկալմանը:

- Օգնել ուսուցչին՝ գրատախտակի վրա գրանցելով ուսուցչի կողմից թվարկված բանալի բառերը կամ քայլերը:
- Տեղեկացնի ուսուցչին աջակցության կարիք ունեցող սովորողների դժվարությունների մասին:
- Օգնի ուսուցչին դասի ընթացքում իրականացնել համարժեք վերահսկողություն:

ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԽՆԴԻՐ

Առանց ցանկության սովորող աշակերտը նման է թևեր չունեցող թռչունի:

ՄԱԱԴԻ

Այս խնդիրը բոլոր երկրներում կրթության ոլորտի մեծագույն խնդիրներից մեկն է: Գնալով սովորողների մոտ պակասում է կրթության հանդեպ հետաքրքրությունը, քանի որ կյանքը հեշտացել է, մարդիկ՝ ծուլացել, կան այլ հետաքրքրություններ, ի վերջո դպրոցը միակ տեղը չէ, որտեղից հնարավոր է գիտելիքներ ստանալ, համացանցում միշտ հասանելի է ցանկացած տիպի ինֆորմացիա: Սա իր հերթին մարտահրավեր է դպրոցի համար: Դպրոցները պետք է ձգտեն դառնալ առավել հետաքրքիր, որպեսզի սովորողները դպրոց հաճախելու և սովորելու համար դրական դրդապատճառներ՝ մոտիվացիա ունենան: Երբ աշակերտը մոտիվացված է, նա ոչ միայն կանի նվազագույնը, այլ միջոց կփնտրի ընդլայնելու իր գործողությունների շրջանակը՝ ավելի լավ արդյունքների հասնելու համար:

ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ՎՐԱ ԱԶԴՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ

Սովորաբար մոտիվացնելու երկու տիպի գործոններ կան՝ դրական և բացասական: Ավելի պարզ ասած՝ խրախուսանքի և պատժի միջոցները: Նախկինում պատժի

միջոցները ավելի ընդունված էին, սակայն այժմ մեծամասնությունը հակված է կարծելու, որ մոտիվացիայի բարձրացման նպատակով պատիժները ցանկալի արդյունք կարող են ապահովել միայն կարճ ժամանակով, այնուհետև լրիվ հակառակ արդյունքն են տալիս: Մենք կկենտրոնանանք դրական գործոնի՝ խրախուսանքի վրա: Խրախուսանքի ձևերը տարբեր են ու բազմազան՝ սկսած հասարակ «ապրեսից» մինչև դրամական պարգևները: Ունենք մոտիվացիայի վրա ազդող ևս մեկ գործոն՝ գիտելիքի կիրառելիությունը: Սովորողներից շատերը մտածում են, որ իրենց ստացած ուսումը պետք է կենցաղում, կիրառության մեջ իրենց պիտանի լինի: Իսկ երբ ամեն անգամ դասապրոցեսում ցանկանում են փորձել ստացած գիտելիքների կիրառելիությունը, պարզվում է, որ շատ բան սովորում են անիմաստ, որովհետև չեն գտնում դրանց կիրառելիության ոլորտները: Այսպիսի խնդրից հնարավորինս խուսափելու նպատակով անհրաժեշտ է հաճախակի սովորողների հետ զրույցներ ունենալ այդ թեմայով ու բացատրել, որ ոչ բոլոր գիտելիքներն են, որ կարելի է անմիջապես կիրառել, բայց, օրինակ, մաթեմատիկայի խնդիրներ լուծելու պրոցեսում զարգանում է մարդու մաթեմատիկական մտածողությունը, տրամաբանելու կարողությունը: Իհարկե, շատ դժվար կլինի նրանց դրանում համոզելը: Մյուս կողմից այսօրվա հրամայականն է՝ տալ իսկապես այնպիսի գիտելիքներ ու հմտություններ, որոնք իրականում կիրառելի կլինեն կյանքում:

ԱՐՏԱՔԻՆ և ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱ

Կա մոտիվացիայի երկու տեսակ՝ արտաքին և ներքին: Արտաքին մոտիվացիայի դեպքում երեխաները սպասում են ինչ-որ արտաքին գնահատական, ինչ-որ պարգև: Օրինակ՝ կարելի է խմբային աշխատանք կազմակերպել, երբ խմբերը մրցում են միմյանց հետ: Այս դեպքում շատ հաճախ սովորողները նույնիսկ մոռանում են, թե ինչ են ուսումնասիրում, նյութը հե՞շտ է, թե՞ դժվար: Նրանց առաջ է մղում այն միտքը, որ իրենք կլինեն հաղթողը և կստանան բարձր միավոր կամ փոխանցիկ դրոշներ, կամ, ավելի փոքր տարիքում, ասենք, իրենց ձեռքին սմայլիկ կկպցնեն՝ որպես հաղթողի նշան: Ներքին մոտիվացիան մի փոքր այլ է: Ներքին մոտիվացիան անձի ներքին մղումն է: Եթե արտաքին մոտիվացիան պայմանավորված է հատկապես ուսուցչի կամ ծնողի դերով,

ովքեր երեխային մոտիվացնում են տարբեր խրախուսանքների ու պատիժների միջոցով, ապա ներքին մոտիվացիան անձի ներսում է: Անձն ինքը գիտակցաբար ցանկանում է տիրապետել այս կամ այն նյութին, դրա մասին իմանալ որոշակի ինֆորմացիա, որոնում է ուղիներ՝ ուզածին հասնելու համար, և, գլխավորապես, նա անում է այդ ամենը, որովհետև հասկանում է դրա անհրաժեշտությունն ու կարևորությունը իր կյանքում: Կամ դա պարզապես հաճելի է իրեն: Եթե աշակերտը, օրինակ, մտադրվել է բժիշկ դառնալ, նա կարող է կրել ինչպես արտաքին, այնպես էլ ներքին մոտիվացիոն գործոնների ազդեցությունը: Նրան կարելի է ոգևորել՝ բերելով դրական օրինակները, կարելի է մոտիվացնել նաև՝ բերելով բացասական օրինակներ, որպեսզի վերջինս խուսափի, ենթադրենք, անգրագետ բժիշկ դառնալուց և ձգտի ամեն կերպ սովորել՝ ապագայում լավ մասնագետ դառնալու և ճանաչված ու պահանջված դառնալու ակնկալիքով: Եվ բերենք նույն աշակերտի օրինակը՝ ներքին մոտիվացիան ցույց տալու համար: Եթե, օրինակ, նույն աշակերտին ասվում է, որ բժիշկ դառնալը դժվար է, կան շատ ավելի հասարակ ու շատ ավելի բարձր վարձատրվող մասնագիտություններ, չարժե ձգտել բժիշկ դառնալ, նա կարող է և ունենալ ներքին հզոր մոտիվացիա և չհամաձայնել ու ամեն կերպ պնդել իրենը ու հասնել նպատակին: Այստեղ նրա մոտ մեծ դեր են խաղում ներքին մոտիվացիոն հզոր գործոններ, որոնք ստիպում են սիրել մասնագիտությունը, անձնական հետաքրքրություն ցուցաբերել դրա նկատմամբ, հաճույք ստանալ հիվանդ մարդկանց հետ շփվելուց, նրանց հոգսը կիսելուց ու նրանց կրկին առողջացած տեսնելուն միտված մասնագիտական հմտության ու ջանքերի գործադրումից: Մանկավարժներն ու ծնողները կարող են իրենց դերը ունենալ ինչպես արտաքին մոտիվացիայի, այնպես էլ ներքին մոտիվացիայի կարգավորման գործում: Միայն թե տարբերությունն այն է, որ արտաքին մոտիվացիոն գործիքները, որոնցով հնարավոր է ազդել սովորողների վրա, շատ ավելի պարզունակ են, դրանք հասարակ քայլեր են, որոնք գրեթե ամեն օր իրականացվում են դպրոցում ուսուցիչների կողմից: Շատ ավելի դժվար է սովորողների մոտ ներքին մոտիվացիոն գործոնները գործի դնելն ու կարգավորելը: Դա անելու համար ուսուցիչները նաև պետք է լավ հոգեբաններ լինեն, լավ ճանաչեն իրենց աշակերտներին, շատ լավ իմանան նրանց ուժեղ և թույլ կողմերը,

որպեսզի ճիշտ ուղղորդեն նրանց՝ միաժամանակ չխոչընդոտելով նրանց ինքնուրունությանը: Այստեղ արդեն պարզունակ խրախուսանքների ու պատիժների մեթոդները չէ, որ աշխատում են, այստեղ պետք է ոգևորել աշակերտներին, աշխատել նրանց հետաքրքրությունների շրջանակի լայնացման ուղղությամբ, լայնացնել նրանց աշխարհայացքը, որպեսզի նրանք ձգտեն մտածել ու տեսնել մի քանի քայլ հեռուն: Լայն մտահորիզոն ու աշխարհայացք ունեցող անհատը, որը մեր դեպքում դպրոցական աշակերտն է, այլևս չի կարող բավարարվել տվյալ առարկայի դասից ստացած գնահատականով, նա սովորում է իսկապես սովորել ու հաճույք ստանալ իր սովորածից, սովորելու ընթացքից, այդ սովորածը կիրառելիս ստացած արդյունքներից ու իր թողած տպավորությունից: Ուիլյամ Ուորդը բոլոր ժամանակների համար արդիական այսպիսի միտք է հայտնում. *«Սովորական ուսուցիչը պատմում է, լավ ուսուցիչը բացատրում է, բարձրակարգ ուսուցիչը ցույց է տալիս, իսկ հանճարեղ ուսուցիչը ոգեշնչում է»:*

Սա կարող է շատերին պարզապես գեղեցիկ միտք թվալ, բայց այս տողերը ես վերցնում եմ որպես ուղենշային տողեր իմ մանկավարժական գործունեության ճանապարհին: Դրանք մաքուր գործնական խորհուրդներ են, թե ինչպիսին պետք է լինի ուսուցիչը: Հանճարեղ է այն ուսուցիչը, ով միայն սկզբի համար է օգտագործում մոտիվացիան բարձրացնելու հասարակ ձևերը, բայց, սովորողների համար աննկատելի, գնալով հասնում է այն բանին, որ սովորողները ձեռք են բերում հզոր ներքին մոտիվացիա, այլ կերպ ասած՝ ոգեշնչվում են և սովորում են՝ առանց նույնիսկ գնահատականի կամ այլ մոտիվացիոն գործիքների կիրառման: Գրեթե նույնանման միտք է զարգացնում նաև Անատոլի Գին: Նա այսպես է ասել. *«Տվե՛ք երեխային հետաքրքրասիրություն, գիտելիքը նա կգտնի ինքը»:* Առանց մանրամասնելու ավելացնեմ միայն, որ նկատի ունի դարձյալ ներքին մոտիվացիան:

Առանձնացնում են սովորելու մոտիվացիայի 5 մակարդակներ

1.Դպրոցում սովորելու մոտիվացիայի բարձր մակարդակ: Այսպիսի երեխաներն ունեն ճանաչողական մոտիվ, ձգտում են հնարավորինս լավ կատարել դպրոցում հանձնարարված բոլոր առաջադրանքները: Աշակերտները հստակ հետևում են ուսուցչի

բոլոր հրահանգներին, բարյացակամ են և պատասխանատու, շատ են մտահոգվում, եթե չեն ստանում բավարար գնահատական:

2. Լավ դպրոցական մոտիվացիա: Աշակերտները հաջողությամբ հաղթահարում են ուսումնական գործընթացը: Մոտիվացիայի նման մակարդակը համարվում է միջին նորմ:

3. Դրական վերաբերմունք դպրոցին: Այս երեխաներին դպրոցը գրավում է ոչ կրթական գործունեությամբ: Երեխաները բավականին լավ են զգում իրենց դպրոցում, քանի որ շփվում են ընկերների և ուսուցիչների հետ: Նրանց դուր է գալիս աշակերտ լինելու ինքնազգացողությունը՝ ունենալով դպրոցական պայուսակ, բազմազան գրենական պիտույքներ և այլն: Ճանաչողական մոտիվներն այս երեխաների մոտ ձևավորված են նվազագույն մակարդակով, և ուսումնական գործընթացը քիչ է գրավում:

4. Ցածր դպրոցական մոտիվացիա: Այս երեխաները անտարբերությամբ են այցելում դպրոց, նախընտրում են բաց թողնել դասերը: Դասաժամերին հաճախ զբաղվում են կողմնակի գործերով, խաղերով: Լուրջ դժվարությունների են բախվում ուսումնական գործընթացում, գտնվում են դպրոցում լուրջ աղապտացիոն փուլում:

5. Բացասական վերաբերմունք դպրոցի հանդեպ, դեգադապտացիա: Այսպիսի երեխաները լուրջ խնդիրներ ունեն սովորելու հետ. նրանք չեն կարողանում սովորել, խնդիրներ են ունենում համադասարանցիների, ուսուցիչների հետ: Դպրոցը շատ հաճախ նրանց կողմից ընկալվում է որպես թշնամական միջավայր, որտեղ գտնվելը դառնում է անտանելի: Աշակերտները կարող են ագրեսիվորեն դրսևորել իրենց, հրաժարվում են կատարել առաջադրանքները, չեն հետևում այս կամ այն նորմերին ու կանոններին: Հաճախ նման դպրոցականների մոտ նկատվում են նյարդահոգեբանական խախտումներ:

Մոտիվների կարևորագույն ասպեկտներից մեկը մոտիվացիոն ոլորտն է, այսինքն ակտիվության ուղղվածությունը դեպի առարկան, մարդու ներքին հոգեբանական վիճակը: **Կրթության մեջ մոտիվ է համարվում աշակերտների ուղղվածությունը ուսումնական գործընթացի առանձին կողմերի վրա, այսինքն՝ գիտելիքի ստացման**

ուղղվածությունը, լավ գնահատականի և ծնողների գովասանքին արժանանալը, տարեկիցների հետ ցանկալի հարաբերություններ ձևավորելը:

ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

Դպրոցում մոտիվացիայի բացակայությունը կարող է ունենալ տարբեր պատճառներ: Դրանց ծագումը նույնպես կարող է տարբեր լինել: Հնարավոր է, որ աշակերտն ունի հիասթափություն, կարող է առաջանալ նաև անվստահություն ուսուցչի ու առարկայի նկատմամբ: Այս ամենը չպետք է վրիպի ուսուցչի օգնականի աչքից: Նա ժամանակին պետք է տեսնի, հայտնաբերի ու ձգտի հասկանալ խնդիրը, փորձի կարգավորել այն: Այդ նպատակով նպատակահարմար է թույլ աշակերտներին հանձնարարել ավելի հեշտ առաջադրանք, որպեսզի նրանք ևս հնարավորություն ունենան ինքնադրսևորվել, ներկայացնել իրենց աշխատանքն ըստ պատշաճի և ուրախանալ ստացված արդյունքներով: Մոտիվացիայի բացակայությունը կարող է հանգեցնել բավականին լուրջ խնդիրների: Եթե աշակերտն իր ամբողջ օրը անցկացնում է մի տեղ, որը նրան ընդհանրապես հետաքրքիր չէ, իրեն այդտեղ պարտադրված են բերել, չունի գոնե ընկերների շրջանակ ու ընդհանուր հետաքրքրություններ, դա կարող է բերել ցածր ինքնագնահատականի, կենտրանանալու դժվարության, ըմբոստ վերաբերմունքի դպրոցի, ուսուցիչների ու ամեն ինչի նկատմամբ, երբեմն՝ ընկճվածության և կյանքի հանդեպ անտարբերության: Ելնելով վերոնշյալից՝ պետք է սովորողների նկատմամբ լինել ուշադիր, ձգտել մշտապես մոտիվացնել նրանց՝ դա համարելով մանկավարժության հիմքը: Մոտիվացիան պետք է լինի ոչ թե առաջնային նպատակ, այլ՝ մանկավարժի ոճը, ինչը նրանից անբաժան է:

ԻՆՉ ՊԵՏՔ Է ԱՆԻ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՕԳՆԱԿԱՆԸ

ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ինչ-որ բան ցանկանալը բավական չէ: Պետք է ձգտել դրան: Մոտիվացիան պետք է այնքան հզոր լինի, որ հնարավոր լինի հաղթահարել այն խոչընդոտները, որոնք անխուսափելիորեն կհայտնվեն ճանապարհին: Լես Բրունան

Ուսուցչի օգնականը դպրոցում ունի բազմատեսակ պարտականություններ: Դրանց մասին արդեն խոսել եմ: Այստեղ առանձնացրել եմ հատկապես և միայն այն պարտականությունները, որոնք կապված են սովորողների մոտիվացիայի բարձրացման հետ: Մանրամասնեմ:

1. Դասապրոցեսի ընթացքում կիրառվող ուսումնամեթոդական խթանիչ նյութերի նախապատրաստում: Ես՝ որպես ուսուցչի օգնական, նախապես արդեն ծանոթ եմ եղել դասապլանին և այն կազմել ուսուցչի հետ համատեղ: Դասից առաջ ես պատրաստել եմ դասի համար անհրաժեշտ նյութերը, գրատախտակին գրել այն հասկացությունները, որոնց հետ առնչվելու են դասի ընթացքում: Սա արդեն իսկ մոտիվացիա է ստեղծում, որովհետև աշակերտներին հետաքրքրում է, թե ինչ են անելու դասի ընթացքում: Դասը անցկացվել է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ, ես նախապատրաստել եմ դրանք, առանձնացրել և կազմել սահիկաշարեր, առանձնացրել որոշակի լրացուցիչ գրականություն, ինչը օգտագործվել է տվյալ դասի ընթացքում:

2. Արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում: Ես աշակերտների կողքին եմ եղել և աջակցել նրանց ամեն տեղ և ամեն ինչում՝ դասամիջոցներին, դպրոցի բակում, դպրոցի ճաշարանում: Իմ մասնակցությունն եմ ունեցել արտադպրոցական միջոցառումներին, ինչպիսիք են էքսկուրսիաները, արշավները, այցելությունները թանգարաններ, պատմական վայրեր և այլն: Պետք է միշտ հիշել, որ սովորողների կարողությունների, հմտությունների զարգացմանն ու կրթական գործընթացի բարելավմանը նպաստում է սերտ համագործակցությունը դպրոցի հետ առնչվող բոլոր օղակների միջև՝ ուսուցիչներ, ուսուցչի օգնականներ,

մանկավարժահոգեբանական ծառայություններ տրամադրող մասնագետներ, ծնողներ, սովորողներ: Ես, մասնակցելով երեխաների տարբեր միջոցառումներին, շահել եմ նրանց վստահությունը, սերտացրել եմ կապերը նրանց հետ, հասկացել եմ նրանց ցանկությունները, միաժամանակ հասկացել եմ, թե ինչպես, ինչ միջոցներով է հնարավոր բարձրացնել նրանց մոտիվացիան: Շեշտեմ նաև, որ ցանկացած արտադասարանական միջոցառում առաջին հերթին կազմակերպվում է սովորողների առօրյան հետաքրքիր դարձնելու, նրանց դրական հույզերով օժտելու, դպրոցի նկատմամբ սեր արթնացնելով՝ նրանց դպրոցի հետ կապելու, այսինքն՝ սովորողների մոտիվացիան բարձրացնելու նպատակով:

3. Սովորողներին լրացուցիչ աջակցության տրամադրում տարբեր գործընթացներում: Ես աշխատել եմ վարքագծի խանգարում ունեցող աշակերտների հետ և ապահովել որքան հնարավոր է բարձր արդյունքներ: Փորձել եմ հասկանալ սխալ վարքագծի պատճառները: Սխալ պահվածքը կարող է ունենալ տարբեր պատճառներ: Պատճառներից են միջավայրի փոփոխությունը, առողջական խնդիրները, ոչ բարենպաստ ընտանեկան միջավայրը, հաճախակի վեճերը, որոնք կարող են երեխայի մոտ սխալ պատկերացումներ ձևավորել ընտանիքի մասին: Նա կարող է կրկնել նույն վարքագիծը՝ կարծելով, թե դա բնական երևույթ է: Ընտանեկան խնդիրները երեխայի վարքագծում կարող են արտացոլվել բացասական վարքի միջոցով, որը ցուցաբերում է երեխան՝ որպես ելք փնտրելու միջոց: Ձանձրույթը ևս կարող է լինել բացասական վարքագիծ դրսևորելու պատճառ: Ես լսել եմ բոլոր նման երեխաներին և կարողացել եմ մշակել նրանց հետ աշխատելու հստակ ռազմավարություն՝ ցանկալի արդյունքի հասնելու նպատակով: Իսկ իմ կողմից արված ամբողջ աշխատանքն այդ ուղղությամբ կարելի է անվանել մոտիվացիայի բարձրացմանն ուղղված քայլեր: Այլ կերպ ասած՝ եթե երեխան ցուցաբերում է բացասական վարքագիծ, ապա դա խոսում է նրա մոտ մոտիվացիայի բացակայության մասին, հետևաբար նրա վարքագծի ուղղումն էլ կապված է հենց մոտիվացիայի բարձրացման հետ:

Պետք է լսել, հասկանալ, ոգևորել երեխաներին: Շատ հաճախ երեխաները պարզապես կարիք ունեն այնպիսի մարդու, ով պատրաստ է լսել և հասկանալ իրենց: Հնուտ օգնականը նաև կկարողանա ոգևորել, մի քանի լավ խորհուրդներ տալ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Մեկ տարի է , ինչ աշխատում եմ որպես ուսուցչի օգնական: Չեմ կարող հպարտանալ երկարամյա փորձով, բայց, ամեն դեպքում, հասցրել եմ տիրապետել աշխատանքիս առանձնահատկություններին: Հասկացել եմ նաև, որ մոտիվացիայի բարձրացումը երեխաների հետ աշխատանքում հաջողության կարևոր գրավականներից մեկն է: Ընտրեցի թեման, որպեսզի ավելի մեծ հնարավորություններ ունենամ մոտիվացիայի բարձրացման նրբությունները ուսումնասիրելու և աջակցություն ցուցաբերելու սովորողների վարքագծի կառավարման հարցում: Թեմայի ուսումնասիրության ընթացքում նախ անդրադարձ կատարվեց ուսուցչի օգնականի պարտականություններին և անելիքներին, որքանով է կարևոր սովորողների մոտ մոտիվացիայի բարձրացումը և ինչպիսի գործոններն են ազդում մոտիվացիայի բարձրացման վրա: Անդրադարձ կատարվեց նաև այն հարցին, թե մոտիվացիայի ինչպիսի տեսակներ գոյություն ունեն, ապա առանձնացրել եմ մոտիվացիայի 5 մակարդակները: Այնուհետև անդրադարձա այն հարցին, թե ինչ բացասական հետևանքներ կարող ենք ունենալ այն դեպքում, երբ դպրոցում մոտիվացիոն մակարդակը շատ ցածր է : Եվ, վերջապես, անդրադարձ կատարվեց կարևորագույն հարցին` ինչ պետք է անի ուսուցչի օգնականը սովորողի մոտիվացիան բարձրացնելու համար:

Գյոթեն ասել է. *«Ռոք կարող եք սովորել միայն այն, ինչ սիրում եք»*: Իրականում այդպես էլ կա, մենք երեխաներին էլ կարող ենք սովորեցնել միայն այն, ինչ նրանք սիրում են: Հետևաբար մենք նրանց պետք է սովորեցնենք սիրել դպրոցն ու կրթությունը,

իսկ դրա համար մենք պետք է կիրառենք բազմաթիվ մոտիվացիոն հնարներ՝ արդյունքի հասնելու համար:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Աֆորիզմներ Պ.Պ. Պետրով, Բերլին–
Երևան <<Հայաստան>> - 1989թ.
2. Ուսուցչի օգնականի ձեռնարկ-Հանրապետական
մանկավարժահոգեբանական կենտրոն Երևան-2022 թ.
3. Արմինե Գրիգորյան << Ազգային արժեքային
համակարգի ձևավորում>>
4. <https://lib.armedu.am/>

